Jaargang 4 no. 2 13 juni 1957

Coolia

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Secretariaat: Mej. Dr A. Jaarsveld, Hugo de Vries-Laboratorium,
Plantage Middenlaan 2a, A'dam C.

Redacteur: C. Bas, Rapenburg 98a, Leiden.

Auteursrechten voorbehouden.

UIT DE JAARVERSLAGEN

Eind 1956 was het aantal leden van de Nederlandse Mycologische Vereniging ongeveer 200. Helaas verloor de vereniging door de dood 5 leden, nl. mevrouw E. van der Leek-Boom en de heren J. E. H. Ferguson, F. P. Jelier, Prof. Dr. A. J. Kluijver en M. J. van Sambeek.

De heer Ferguson heeft voor zijn dood de wens te kennen gegeven, dat zijn grote verzameling tekeningen van paddestoelen in het bezit van de N.M.V. over zou gaan. De vereniging heeft dit omvangrijke werk gaarne aanvaard.

De financiële positie van de N.M.V. is aanmerkelijk slechter geworden. Zoals uit onderstaand overzicht blijkt, was er over 1956 een aanzienlijk tekort.

Contributies	ƒ 1211,15	Fungus	ƒ 1365,--
Verkoop publicaties	" 142,50	Coolia	" 240,65
Subsidie Z.W.O.	" 200,--	Declaraties	" 96,17
Diversen	" 73,96	Boekenfonds	" 94.--
Te kort	" 265,71	Diversen	" 97,50
	ƒ 1893,32		ƒ 1893,32

Weliswaar bezit de vereniging nog ƒ 5950.-- (effecten ƒ 3550.-- en op bank, spaarbank en giro ƒ 2400), maar deze gelden behoren voor het grootste deel tot fondsen zoals: Brakmanfonds, Coolfonds, boekenfonds, tentoonstellingsfonds en overbruggingsfonds publicaties. De begroting voor 1957 vertoont het volgende zorgelijke beeld:

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE
17 JUN 1957

Contributies	ƒ 1200,--	Fungus	ƒ 1500,--
Verkoop publicaties	" 100,--	Coolia	" 250,--
Subsidie Z.W.O.	" 200,--	Declaraties	" 100,--
Diversen	" 15,--	Boekenfonds	" 95,--
Te kort	" 472,50	Diversen	" 42,50
	ƒ 1987,50		ƒ 1987,50

Fungus verscheen in 1956 met één aflevering van 64 pagina's, dat is dus 12 meer dan vorig jaar. Gezien de copy-aanvoer zou een groter aantal pagina's mogelijk, en een frequenter verschijnen wenselijk zijn. De financiën vormen de rem op een verdere ontwikkeling van Fungus.

Jaargang 3 van Coolia bestond uit 48 pagina's, verdeeld over zes afleveringen. Het is niet bemoedigend dat uit de vereniging zelden reacties komen op vorm en inhoud van Coolia en ongevraagde bijdragen nog schaarser zijn.

Door ruil met Fungus komen regelmatig een aantal buitenlandse tijdschriften in de bibliotheek binnen. De Bulletin Trimestriel de la Société Mycologique de France wordt ons echter kennelijk niet meer in ruil toegezonden. Er zijn pogingen ondernomen om door middel van een subsidie de grote hiaat in onze serie van Mycologia opgevuld te krijgen (dit is ondertussen gelukt).

Het aantal deelnemers aan de rondzendportefeuille bleef constant doordat één deelnemer bedankte en een ander zich heeft opgegeven. Door het stagneren van de ruilverbinding Fungus-Bull. Trim. Soc. Myc. Fr. is de inhoud van de portefeuille aanmerkelijk armer geworden. De portefeuillefinanciën zijn als volgt:

	1955	1956	raming 1957
Ink.	45,--	90,--	90,--
Onk.	57,30	44,48	50,--
Saldo	- 12,30	55,52	40,--

Het overschot zal zo spoedig mogelijk in tijdschriften worden omgezet.

De Floracommissie zag zijn bestuur zich wijzigen door aftreden van de heren H. S. C. Huijsman en Dr. G. A. de Vries. Zij werden vervangen door de heren Dr. M. A. Donk als voorzitter en J. E. H. Ferguson als lid. Helaas overleed deze laatste kort na zijn benoeming. Het derde bestuurslid, de heer J. van Brummelen is reeds geruime tijd door ziekte verhinderd actief aan het commissiewerk deel te nemen. Gelukkig is hij herstellende. De Floracommissie hield twee bijeenkomsten,

nl. één op 3 maart, waarbij het mycologisch werk in Leiden in de belangstelling stond, en één op 27 october in Amsterdam, gewijd aan de Gastromyceten. Verder organiseerde zij een weekend op Voorne op 6 en 7 october en een dagexcursie naar Castricum op 21 october.

De Vereniging hield op 30 september een dagexcursie te Winterswijk (tevens propaganda-excursie) en op 13 en 14 october een weekendexcursie naar Hulshorst.

EEN MYCOLOGISCH PROBLEEM

Dat het pad van een redacteur niet over rozen gaat, bleek mij onlangs weer eens overduidelijk, toen onze zo actieve heer Bas een noodkreet tot mij richtte om copie voor Coolia. Aangezien het afgelopen seizoen voor mij uitgesproken slecht was geweest, was ik wel genoodzaakt om een duik te nemen in de archieven.

Ik zou dan Uw aandacht willen vragen voor een kleine vaalbruine, roodverkleurende melkzwam, die ik, als ik me dat nog goed herinner, voor het eerst vele jaren geleden op een excursie in Over-Holland zag, waar men hem betitelde met de naam Lactarius fuliginosus Fr. Ik heb die exemplaren toen zelf niet kunnen onderzoeken.

In 1953 en wel om precies te zijn op een excursie, die op 18 oktober naar Oud-Amelisweert bij Utrecht, eveneens een loofbos op klei, gehouden werd, werden er vele exemplaren verzameld, waarvan ik er toen zelf ook enkele heb kunnen meenemen. Hoe groot was mijn verbazing, toen ik thuis gekomen, bij microscopisch onderzoek ontdekte, met sporen te maken te hebben, die, in Melzer's reagens bekeken, grote kammen vertoonden, zoals op de sporen van Russula laurocerasi Melz.

Nu was ik in die tijd pas sedert kort de gelukkige eigenaar geworden van de bij vele mycologen reeds beroemde "Flore analytique des Champignons Supérieurs" van Kühner en Romagnesi en dit boek moest mij wel, zo dacht ik, de oplossing aan de hand doen. Op bladzijde 478 vindt men daar de determineertabel van de "Fuliginosi", donkerbruine melkzwammen, die rose of rood verkleuren en waartoe de soort ongetwijfeld behoorde. De exemplaren vertoonden in het midden der hoed een indeuking. Het kon daarom geen L. lignyotus Fr. zijn, die een duidelijke spitse bochel heeft. Deze laatste soort komt slechts in sparrenbossen voor, in de bergen. Lactarius acris Fr. ex Bolt. kon het al evenmin zijn, want van deze moest de melk binnen de minuut intensief rose-rood verkleuren. Ook het vlees wordt

vervolg pag.14

VOGELNESTZWAMMETJES

Deze aardige paddestoeltjes behoren tot de buikzwammen (Gastromyceten). De algemene vorm varieert van een ± rond slap zakje tot een stevig kommetje of bekertje. De sporen worden gevormd op basidiën in de eitjes (peridiolen). Bij het rijp worden gaat de paddestoel aan de bovenzijde open door verwering of door middel van een dekseltje (epiphragma) en de eitjes worden als er een regendruppel in een bekertje valt weggespat. Er komen in Nederland minstens 5 soorten voor. Meestal groeien ze op hout of op de grond bij houtresten, soms op dode plantenstengels en bladeren, soms op mest.

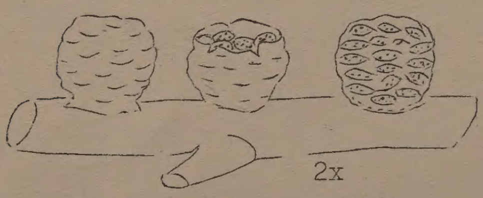

Nidularia farcta

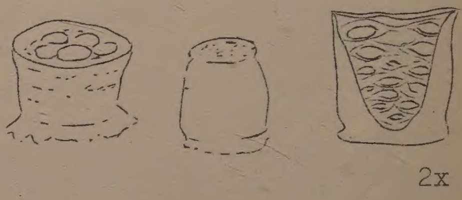

Crucibulum vulgare

1. Paddestoel een stevige beker of kroes, in jeugd met dekseltje, eitjes met een fijne navelstreng aan de wand vastzittend en niet kleverig .... 3.
1. P. een licht okerkleurig tot vuilbruin, ± rond, dunwandig zakje, bobbelig door uitpuilende eitjes, door verwering ontstaat een meest onregelmatige opening, eitjes glanzend donkerbruin, losliggend en bij vocht kleverig. Zeldzaam. Meestal op takjes .... Eierzakje
(Nidularia Farcta (Roth ex Pers.) Fr. = ? N.confluens Fr. et Nordh.) (slecht bekend, misschien enkele soorten).

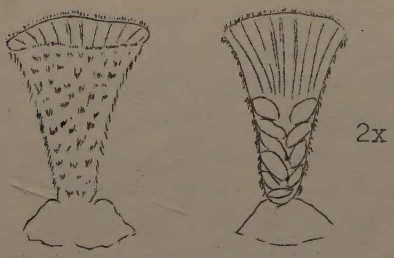

Cyathus striatus

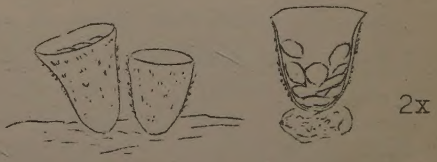

Cyathus stercoreus

2. P. bekervormig, wand op doorsnede gelijkmatig dun, eitjes lichtgrijs tot donkergrijs of zwartig, deksel wittig .... 3.

2. P. ± kroesvormig, wand op doorsnede naar basis steeds dikker, eitjes wittig of licht geelbruin, buitenwand okergeel tot licht geelbruin, eerst donzig dan viltig, dekseltjes ± oranjegeel, binnenwand glad lichtgelig tot lichtgrijs. Algemeen. Op hout, soms op mest .... Geel Nestzwammetje
(Crucibulum laeve (Bull.) ex D.C. = C. vulgare Tul)

3. Bekerrand aan binnenzijde glad .... 4.

3. Bekerrand aan binnenzijde gestreept, buitenzijde sterk bruin warrig harig. Algemeen. Op bodem of op hout .... Gestreept Nestzwammetje
(Cyathus striatus (Huds.) ex Pers.)

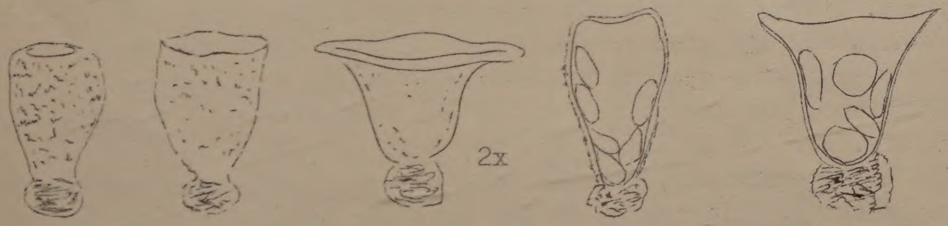

Cyathus olla

4. Eitjes 2-3.5 mm, eerst lichtgrijs dan donkergrijs, binnenzijde van bekertje lichtgrijs, naar basis donkerder, p. eerst bekervormig later uitgebogen vlakke rand, buitenzijde lichtbruin vlokkig viltig, spoedig kaal en grijzig. Vrij algemeen. Op en bij plantenresten .... Bleek Nestzwammetje
(Cyathus olla (Batsch.) ex Pers.)

4. Eitjes 1-2 mm, van aanvang af zwartig, binnenzijde van bekertje donkergrijs tot zwartig, p. bekervormig, buitenzijde lichtbruin, iets wollig later viltig. Zeer zeldzaam. Op mest, soms op hout .... Mest-nestzwammetje
(Cyathus stercoreus (Schw.) De Toni)

Rijksherbarium, Leiden.

C. Bas

hier rose-rood en, wat belangrijk is, de hoedhuid is kleverig.

De zwammen uit Oud-Amelisweert hadden een duidelijk droge, zelfs iets viltige hoed. Het vlees verkleurde bij beschadiging zalmkleurig, terwijl er weinig of geen melk was. Bij determinatie kwam ik toen uit op de groep L. fuliginosus. De auteurs waren dus van mening, dat er verschillende soorten zijn, die zo nauw met elkaar verwant zijn, dat men ze eventueel als vormen van een grote verzamelsoort zou kunnen beschouwen.

Nu had ik toendertijd op grond van de overeenkomst van de afbeelding der spore van L. pterosporus Rom. deze naam óók aan de exemplaren uit Amelisweert gegeven. Dit zou betekend hebben, dat het toen de eerste maal geweest zou zijn, dat deze soort voor Nederland werd gesignaleerd. Ik was er echter allesbehalve van overtuigd, want er waren verschillende kenmerken, die niet geheel klopten. Zo moesten de lamellen van L. pterosporus opmerkelijk dun zijn en dicht opeen staan. Dit nu was absoluut niet het geval. Ze waren dik en star en stonden ver uit elkaar, zeker niet dichter opeen dan ik in de mij ter beschikking staande afbeeldingen van L. fuliginosus kon ontdekken (Maublanc, Les Champ. de Fr. II, pl. 119; Michael & Schulz, Führ.f. Pilzfr. pl. 216 en Lange, Fl. Ag. Dan. Tab. 174) De kleur der plaatjes was okerkleurig, hetgeen voor L. pterosporus kon pleiten, maar aangezien L. fuliginosus op den duur ook donkerder lamellen krijgt, was dit kenmerk van minder waarde. Bij L. pterosporus moesten de lamellen ook nog aflopen; dit was niet zo bij de onderzochte exemplaren uit Oud-Amelisweert. Verder vormden de kammen van L. pterosporus geen alveolen, noch een netwerk, terwijl dit bij de sporen van de grote onbekende wèl zo was.

Er waren dus in de kenmerken van lamellen en sporen belangrijke afwijkingen met L. pterosporus. De niet aflopende, wijd uiteenstaande plaatjes klopten goed met L. fuliginosus Fr. sensu Kühner et Rom., maar toch kon ik de soort daar niet onderbrengen, omdat de sporen van die soort juist een laag netwerk hebben en in het geheel geen kammen. Er was dus ergens iets niet in orde en ik wil dit nu verder met U bekijken om te trachten toch nog een oplossing, zo deze dan al bestaat, te vinden.

We keren daartoe terug tot onze determineertabel in de Flore en zien daar, dat we, wanneer we niet L. pterosporus en L. fuliginosus mogen kiezen, nog de keuze hebben van L. picinus. Het verkleuren van het vlees zou hier slechts langzaam gaan en de kleur zou nooit helder rose („rose dentifrice") worden zoals bij de twee eerstgenomende,

maar rose-oranje of rossig. Inderdaad waren de twee exemplaren, die ik had, wat traag in het verkleuren en het vlees was inderdaad niet mooi rose, maar vuil bruinachtig rose geworden. Ik had dit indertijd toegeschreven aan de enigszins droge toestand, waarin ik de exemplaren aantrof. De sporengrootte moest 8-10 x 7.2-8.7 μ zijn en er moesten hoge kammen op voorkomen, die in tegenstelling met die van L. pterosporus, maar in overeenstemming met die van onze exemplaren, netvormig verbonden moesten zijn. Dit laatste klopte dus prachtig, maar helaas gaf de sporengrootte weer nieuwe bedenkingen. De maten van 7 sporen van de soort uit Oud Amelisweert (gemeten zonder de 2 μ hoge kammen) waren 6.4-7.7 x 6.4-7.2 μ. Waren de sporen van L. picinus eveneens zonder de kammen gemeten en dit is hoogstwaarschijnlijk het geval, dan waren ze dus groter dan die van onze melkzwam. Verder was er dan nog het bezwaar, dat de hoed diep donkerbruin moest zijn en dat ook de steel deze bruingrijze tint moest hebben. In de opmerkingen op pag. 484 lezen we, dat er twee rassen van L. picinus te onderscheiden zijn, n.l. een van de loofbossen in de vlakte (= speciosus Lange) en een uit de naaldbossen in de bergen (= picinus Fr.). Romagnesi constateerde, dat de loofbosvorm lichter was dan de naaldhoutvorm. Vergelijken we de afbeelding van L. speciosus in de Flora Ag. Danica van Lange, dan is de hoed daar toch nog veel donkerder dan die van onze exemplaren. Bovendien verschilt de donkere steel van speciosus van de vuilwitte steel van die van onze melkzwam. Het is dus ook hier weer dat we vastlopen. We zoeken echter verder.

(Wordt vervolgd)

Baarn, Beukenlaan 8 Dr. G.A. de Vries

B O E K - V E R L O T I N G

Mevr. L.J. Verver te Den Haag stelde ter beschikking van een belangstellende:

E. Gramberg, Pilze der Heimat, 2 delen, 133 grotendeels gekleurde platen, 210 pagina's, 3e druk, 1921.

Gegadigden kunnen zich voor 25 Juni a.s. bij de redacteur aanmelden. Het lot zal beslissen. De gelukkige krijgt het boek tegen porto-vergoeding toegezonden.

KLEINE PARADE

RUSSULA CAERULEA sensu Cooke

Op 29 september 1956 vond ik aan de rand van een dennenbos in de buurt van een eik en wat populieren, tussen framboos, valse salie en pijpestrootje een russula die ik 't beste kan karakteriseren als een Russula grisea met roomgele lamellen.

Het belikken en proeven van de hoedhuid gaf een typische verkoelende werking op de tong en liet een wat bittere smaak na. Dit laatste bracht mij op het goede pad. Toen ik de hoedhuid onder de microscoop bekeek waren daarin duidelijk sterk geïncrusteerde (= met duidelijke kristal-massa's beklede) hyphen te zien. Dit is een kenmerk van Russula caerulea sensu Cooke, die speciaal in dennenbos thuis hoort.

R. caerulea heeft doorgaans een donker paarse kleur en is sterker gebocheld dan mijn exemplaren, vandaar dat ik even moest puzzelen.

Winterswijk, Asterstraat 2. M. van Vuure.

2500x

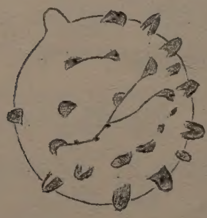

Spore van

Russula caerulea

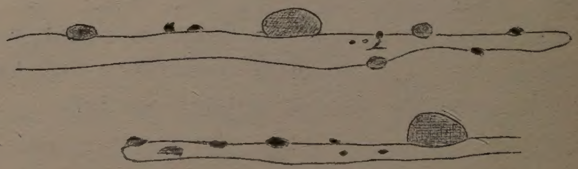

Geïncrusteerde hyphen van Russula caerulea

1000x

LACTARIUS HYSGINUS (Fr. ex Fr.) Fr.

Diezelfde dag ontwaarde ik aan de rand van een pad waarop wat struikheide stond in dezelfde dennenplantage een bruinroze kleverige melkzwam, die mij door zijn kleverigheid bij de groep van de Limacini deed zoeken. Het was L. hysginus die zich eveneens in het dennenbos het beste thuis voelt.

M. van Vuure.